

Biblioteksplan för Tjörns kommun 2025– 2030

Typ av styrdokument	Biblioteksplan
Beslutsinstans	Kultur- och fritidsnämnden
Beslutsdatum och paragraf	2025-06-16, KFN § 55
Diarienummer	KFN 2025/26
Giltighetstid	2025–2030
Dokumentansvarig funktion	Bibliotekschef

Innehåll

1	Inledning	1
2	Tjörns kommunbibliotek – ett bibliotek för alla	2
3	Prioriterade grupper	3
	3.1 Barn och unga	3
4	Skolbibliotek	4
5	Det demokratiska uppdraget	5
	5.1 Mötesplats	5
	5.2 Det livslånga lärandet	6
	5.3 Det hållbara biblioteket	6
6	Biblioteket i samhället	8

1 Inledning

Enligt Bibliotekslagen (SFS 2013:801) ska alla kommuner anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Biblioteksplan för Tjörns kommun 2025–2030 lägger fast vilken bibliotekspolitik som Tjörns kommun vill föra. Planen är ett politiskt styrande dokument som utgör en analys av kommunens behov av biblioteksverksamhet.

Tjörns kommunbibliotek består av ett folkbibliotek i Skärhamn, ett integrerat folk- och skolbibliotek i Häggvallsskolan och skolbibliotek på varje av Tjörns kommuns skolor. Dessutom finns föreningsdrivna bibliotek på fyra av kommunens öar.

Tjörn är en plats med ett rikt kulturutbud, en kulturgaranti för barn och unga, många eldsjälar och ett starkt föreningsliv. Det innebär att flera möjligheter till samarbeten finns.

Genom lagstiftning har biblioteken sin plats säkrad. Det innebär dock inte att det står fritt från utmaningar. Precis som andra verksamheter ska biblioteken alltid hitta vägar att hålla sig relevanta för så många som möjligt i samhället. Biblioteken ska ständigt utveckla metoder och tillvägagångssätt som gör att biblioteket blir en attraktiv plats att besöka.

2 Tjörns kommunbibliotek – ett bibliotek för alla

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Minskad läsning, för såväl barn som vuxna, är ett problem och en utmaning för hela samhället. Läsning är en omistlig del av den demokratiska infrastrukturen och för den fria åsiktsbildningen, för att klara skolgång och för att ge plats åt de perspektiv litteraturen ger.

Bibliotekens läsfrämjande arbete ska riktas till alla målgrupper där litteraturen kan bidra till fantasi och inlevelseförmåga. De nationella målen för litteratur- och läsfrämjande slår fast att alla i Sverige, oavsett bakgrund och förutsättningar, ska ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Det ska vara lätt att besöka biblioteket; invånare i Tjörns kommun ska veta var biblioteket finns och vad biblioteket erbjuder. Här ska alla erbjudas likvärdiga möjligheter att utan kostnad ta del av bibliotekets medier, tjänster och det fysiska biblioteksrummet.

Biblioteket ska vara en plats för att finna information för att invånare ska kunna delta i samhällsdebatten och för att förstå hur samhället fungerar. Biblioteket ska möjliggöra fri åsiktsbildning och yttrandefrihet och besökarna ska mötas av personal med kunskaper i informationssökning och källkritik.

Biblioteket ska fungera som en fysisk och digital mötesplats där människor möter varandra såväl som kulturen. Det ska vara en inspirerande plats att utvecklas som person, att ta del av litteratur och kultur.

3 Prioriterade grupper

Bibliotekslagen pekar ut tre prioriterade målgrupper: barn och unga, personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter.

För att kunna nå de två senare grupperna ska biblioteket samverka med organisationer och verksamheter som har relevant kunskap om målgrupperna lokalt. Personer med funktionsnedsättningar ska ha tillgång till medier i tillgängligt format och tekniska hjälpmedel som underlättar deras läsande.

3.1 Barn och unga

Läsningen möter som aldrig förr konkurrens från ett stort och ogripbart men lättillgängligt utbud av medier. För att nå barn och unga ska biblioteket vara relevant, tillgängligt och ha ett starkt användarfokus. Det kräver kunskaper om barn och ungas livssituationer kulturer och medievärldar. Därför ska omvärldsbevakning och kunskapsinhämtning både nationellt och lokalt vara en självklar del av bibliotekets arbete.

Biblioteket ska utöver ett medvetet och pedagogiskt utvalt utbud av litteratur till målgrupperna också främja barn och ungas läsning genom särskilt riktade aktiviteter.

Samarbete med förskola och barnavårdscentral (BVC) ska bedrivas genom arbete med aktiviteter i Kulturträdet¹ för barn och unga och till exempel genom ett utbud av temalådor, sagopåsar och sökning efter specifik litteratur på uppdrag.

För att tillgängliggöra läsning för barn och unga på hela ön, oberoende av var de är bosatta, ska det finnas bemannade skolbibliotek på alla kommunala skolor och kapprumsbibliotek på alla kommunala förskolor.

---

¹ Kulturträdet är en garanti för att alla barn och unga i kommunal skola och förskola i Tjörns kommun, aktivt får uppleva, delta i och själva skapa konst och kultur.

4 Skolbibliotek

På Tjörn är skolbiblioteken ett samarbete mellan kultur- och fritidsnämnden och barn- och utbildningsnämnden.

Med skolbibliotek avses en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen.

Alla skolelever i Tjörns kommun ska ha en likvärdig tillgång till skolbiblioteksservice. Fackutbildade skolbibliotekarier och litteraturpedagoger ska bemanna skolbiblioteken och arbeta läsfrämjande, samt verka för att öka elevernas medie- och informationskunnighet (MIK). Detta regleras i Skollagen (2010:800).

Skolbibliotekets uppdrag är att skapa läslust och läsförståelse som i sin tur bidrar till ökad måluppfyllelse i skolan. Uppdraget är också att öka elevers kritiska tänkande genom MIK, där även AI och nätetik ingår, samt ge dem verktyg att hantera nutidens komplexa informationsflöde.

Samverkan mellan olika yrkeskompetenser inom skola och bibliotek, gemensamma stödfunktioner och strategiskt arbete ska främja arbetet med elevers läslust och läsförståelse. Det vidgade textbegreppet (bild, film, gestaltning och ljud) ska användas för att öka elevernas generella mediekompetens.

Ett samarbete ska ske med specialpedagoger, modersmåls lärare, samt lärare i svenska som andraspråk för att stärka arbetet riktat mot de prioriterade målgrupperna.

5 Det demokratiska uppdraget

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Lagen säger att biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet, folk-, skol- och forskningsbibliotek, ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Folkbiblioteket med sin demokratiska och öppna karaktär vänder sig till alla. När läget i världen är oroligt har biblioteken en tydlig demokratisk och samhällsviktig roll. Biblioteken ska vara en fredad plats för det fria ordet och en garanti för tillgång till information, kunskap och litteratur. I dagens samhälle finns många källor till information som inte är faktagranskade och biblioteket ska vägleda besökarna i informationskunskap.

Biblioteket ska arbeta för att minska det digitala utanförskapet. Besökaren ska erbjudas utrustning och kunskaper som möjliggör för besökare att vara en del av det digitala samhället.

5.1 Mötesplats

Biblioteket ska vara en plats för det mänskliga mötet, men också för mötet med litteraturen, kulturen, med konst, upplevelser och berättelser. Till biblioteket kan man komma för att ta del av kunskap, debatt och samhällsinformation. Här kan människor utvecklas som individer och vara delaktiga i samhället. Besökarna ska få hjälp att självständigt och aktivt söka, välja och kritiskt värdera information.

Att ta del av kultur och att ägna sig åt eget skapande ger en känsla av sammanhang och förbättrar förutsättningarna för självförverkligande, egenmakt och välmående. Biblioteket som litterär scen ska därför vara tydlig för besökarna med författarbesök, bokcirklar, högläsning och sagostunder. Ett kvalitativt, aktuellt, allsidigt, nytt och äldre medieurval ska garantera invånarnas möjlighet att nå en högre kunskapsnivå, fri åsiktsbildning, samt en fri och jämlik tillgång till information och upplevelser.

Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov. Därför ska biblioteket erbjuda olika

format och tjänster för att alla oavsett förutsättningar ska kunna ta del av media.

Livslängden ökar och även förväntningar på ett rikt liv oavsett ålder. Biblioteket bedriver därför Boken kommer-service till låntagare som har svårigheter att besöka ett bibliotek. Det är en läsfrämjande aktivitet att bibliotekspersonal åker ut till låntagaren då det personliga mötet är viktigt ur en främjandesynpunkt. Servicen ska vara lika för alla i målgruppen oavsett var i kommunen du bor.

Biblioteket ska också samverka med kulturverksamhetens uppdrag kring kultur på äldreboendena för att nå ut med litteratur även där.

5.2 Det livslånga lärandet

Uttrycket "det livslånga lärandet" syftar på att lärande är en kontinuerlig process som pågår hela livet, snarare än något som enbart sker i skolan eller under den formella utbildningstiden. Det innebär att människor ständigt utvecklar sina kunskaper, färdigheter och kompetenser i olika sammanhang – både genom formell utbildning, yrkesmässig fortbildning och informella erfarenheter i vardagen. Därför ska biblioteket vara en plats där information och kunskap är tillgänglig och granskad. Biblioteket ska också samverka med och ge möjligheter för studieförbund och föreningar att arbeta folkbildande.

Bibliotekets roll som kunskapsförmedlare och informationscentral är allt viktigare i omvärldens ökande informations- och medieflöde.

Litteraturutbudet på biblioteket ska ha en bredd som möjliggör för personer att ta del av både populärlitteratur och smalare litteratur, äldre och nyare litteratur. Biblioteket ska vara en plats där litteraturen lyfts fram, rekommenderas och problematiseras.

Biblioteken ska stödja individers och gruppers önskan om kompetensutveckling och läsintresse genom hela livet, både vad det gäller formellt och informellt lärande.

Ett förändrat medielandskap ställer också nya krav på förmågan att hantera, värdera och analysera det växande informationsflödet, och även att själv kunna uttrycka sig och skapa innehåll i olika medier. Därför ska biblioteket bidra till att öka den digitala kompetensen och medie- och informationskunnighet (MIK).

5.3 Det hållbara biblioteket

Biblioteket ska arbeta för ett hållbart samhälle både demokratiskt och ekologiskt. Som alla andra samhällsinstitutioner behöver biblioteken minska sin miljöbelastning och bidra till ett mer hållbart samhälle. I

grunden är biblioteket ett exempel på delningsekonomi, genom att dela på ett mediebestånd maximeras nyttan och tryckta mediers klimatavtryck minimeras.

Hållbarhetsperspektivet ska genomsyra frågor som rör beståndsuppbyggnad, transporter och mediesamverkan samt fördelningen mellan fysiska och digitala medier. Därför är Tjörns bibliotek en del av samarbetet Bibliotek i Väst där sju kommuner ska samverka för att ge användarna ett stort och brett medieutbud via den gemensamma bibliotekskatalogen samt att i samarbete utveckla servicen gentemot användarna.

6 Biblioteket i samhället

Biblioteket på Tjörn ska vara en resurs för hela samhället. Genom att främja läsning, kultur och digital inkludering ska biblioteket bidra till att skapa ett mer jämlikt, inkluderande och hållbart samhälle.

Den närmsta omgivningen är det som formar biblioteket mest och demografin spelar stor roll för hur verksamheten kommer se ut i framtiden. Hur kommer Tjörnbors och besökares behov se ut om 10 år och vilka konsekvenser får det för biblioteket?

Biblioteket ska också vara viktigt ur en beredskapssynpunkt och en neutral samlingsplats vid kriser och incidenter i samhället.

Tjörns kommunbibliotek ska vara en kugge i det nätverk av engagerade verksamheter, aktörer, organisationer och föreningar som tillsammans gör Tjörn till en inbjudande plats att bo, leva och verka på.